

ზე უარის მართლსაწინააღმდეგო ბუნება. დაკავებული ნივთების ღირებულების ანაზღაურების მოთხოვნის დაუშვებლობაზე მსჯელობისას სააპელაციო სასამართლომ ვინდიკაციური სარჩელის გამოყენების შესაძლებლობაზე მიუთითა. მეორე ინსტანციის სასამართლოს განჩინება მოსარჩელეებმა გაასაჩივრეს და განმარტეს, რომ ბანკის უარი გარანტიის გაცემაზე სკ-ის 8 III და 115-ე მუხლებით გათვალისწინებული კეთილსინდისიერებისა და უფლების მართლზომიერად გამოყენების პრინციპის საწინააღმდეგო მოქმედებად უნდა შეფასებულიყო. ამის თვალსაჩინოებისთვის პირები მიუთითებდნენ გარანტიის გაცემაზე უარის პარალელურად ბანკის მზაობაზე, გაეცა გარანტიის თანხაზე უფრო მეტი ოდენობის ფულადი სახსრები კრედიტად.

საკასაციო სასამართლომ საჩივარი დაუშვებლად ცნო და არ გაიზიარა მოსარჩელეების არგუმენტები. მისი მოსაზრებით, საკრედიტო ხელშეკრულება ბანკს არ ავალდებულებდა სატენდერო პირობების შესრულების გარანტიის გაცემას მაშინაც კი, როდესაც მისთვის ცნობილი იყო ტენდერის შესაბამის ეტაპზე დაშვებისთვის ამ წინაპირობის დაკმაყოფილების აუცილებლობის შესახებ. აქედან გამომდინარე, გარანტიის გაცემაზე უარი საწარმოს არ ანიჭებდა მისგან გამონვეული ზიანის ანაზღაურების უფლებას. სასამართლომ დასაკუთრებული ქონების ღირებულებასა და დავალიანებას შორის არსებული დისპროპორცია არ მიიჩნია ბანკის არამართლზომიერ ინტერესზე მიმანიშნებელ გარემოებად, რადგან მსესხებელს ჰქონდა ქონების გამოსყიდვის უფლება. არ ყოფილა დაკმაყოფილებული ბანკის უძრავ ქონებაში განთავსებული მოძრავი ნივთების ანაზღაურების მოთხოვნაც, რადგან შინაარსობრივად ეს საკითხები ვინდიკაციური/ნეგატორული პრეტენზიებია, რა სახითაც ისინი მოსარჩელის მხრიდან წარმოდგენილი არ ყოფილა.

ნინო ქავშბაია

► 2 – 5/2020

კეთილსინდისიერების პრეზუმფცია და მოვალისთვის წინასწარ სავარაუდო ზიანის ოდენობის შეფასება

1. ნებისმიერ გარიგებაში მონაწილე ნებისმიერი მხარის მიმართ არსებობს ვარაუდი, რომ იგი მოქმედებს კეთილსინდისიერად და არ არსებობს მის მოქმედებაში ეჭვის შეტანის საფუძველი, ამ გარემოების საწინააღმდეგო ფაქტის სათანადოდ დადასტურების გარეშე.

2. ტვირთის გადაზიდვისას მისი ბრალეული დაზიანების შემთხვევაში, მოვალისთვის წინასწარ სავარაუდო ზიანის ოდენობა განისაზღვრება გადაზიდვის დაწყებამდე მოვალისთვის ცნობილი ტვირთის ფასის მიხედვით.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 8, 668, 669, 692, 693, 412-ე მუხლები

უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 09 სექტემბრის № ას-564-539-2016 განჩინება

I. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელესა (მომხმარებელი) და მოპასუხეს (გადამზიდველი, ტვირთის გამგზავნი) შორის არსებობდა გადაზიდვის ურთიერთობა, რომელიც წარმოიშვა ზედნადების გამონერის საფუძველზე. აღნიშნულ ზედნადებზე მითითებული იყო ამანათით გასაგზავნი მოწყობილობის ღირებულება - 300 ევროს ოდენობით. მოსარჩელეს სურდა 3 მოწყობილობის გაგზავნა, რომელთაგან ერთი გაგზავნის მომენტში თავიდანვე დაზიანებული იყო და საჭიროებდა მარტივ პროგრამულ შეკეთებას, ხოლო დანარჩენი 2 მოწყობილობა გადაზიდვის შედეგად დაზიანდა. აღნიშნული დაზიანების გამო შეუძლებელი გახდა მათი შეკეთება და განსაკუთრებული საჭიროებიდან გამომდინარე მოსარჩელემ შეიძინა ახალი მოწყობილობები 4148.74 ევროს ღირებულებით.

მხარეთა შორის არსებული ელექტრონული მიმონერიდან დადგინდა, რომ მოპასუხის პარტნიორის წარმომადგენელი სადავოდ არ ხდიდა გაგზავნილი ტვირთის დაზიანების ფაქტს, ამასთან, დაზიანებას უკავშირებდა ტვირთის არასაკმარის შეფუთვისას, რაზეც პასუხისმგებლობას ტვირთის გამგზავნს ანუ მოპასუხეს აკისრებდა. როგორც ამ უკანასკნელმა მიუთითა, შეფუთვა არ წარმოადგენდა მისაღებ შეფუთვის ამ ტიპის გადაზიდვისათვის და, მისი მოსაზრებით, მათ უნდა გადაეხადათ კომპენსაცია. შეფუთვა განხორციელდა საქართველოში მოპასუხის ოფისში.

შესაბამისად, მოსარჩელემ მიმართა სასამართლოს და მოითხოვა ახლად შექმნილი აპარატურის ღირებულების გადახდა მოპასუხისგან. თბილისის საქალაქო სასამართლომ სარჩელი სრულად დააკმაყოფილა, რომელიც სააპელაციო სასამართლოს მიერ ნაწილობრივ გაუქმდა. კერძოდ, მოპასუხეს დაეკისრა მხოლოდ 300 ევროს ანაზღაურება. აღნიშნული გადაწყვეტილება კი საკასაციო სასამართლომ უცვლელად დატოვა, რადგანაც მან დაუშვებლად ცნო მოპასუხის საკასაციო საჩივარი.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

სააპელაციო პალატის მოსაზრებით, აპელანტის მითითება, რომ ტვირთი პირველად გახსნა მიმღებმა და გადაიღო დაზიანებული შეფუთვის ფოტოები, არ აქარწყლებდა იმ ფაქტს, რომ ტვირთი არასაკმარისად იყო შეფუთული, რამაც გამოიწვია დაზიანება. როგორც ეს უკანასკნელი აღნიშნავდა, მათ გადაიღეს ფოტოსურათები, როდესაც ნახეს, რომ შეფუთვა და კომპიუტერი დაზიანებული აღმოჩნდა.

აღნიშნულთან დაკავშირებით სააპელაციო პალატამ მიუთითა მხარეთა კეთილსინდისიერების პრეზუმფციაზე, რომელიც მოქმედებს გარიგებაში მონაწილე სუბიექტების მიმართ. აღნიშნული პრეზუმფციის თანახმად, გარიგებაში მონაწილე ნებისმიერი მხარის მიმართ არსებობს ვარაუდი, რომ იგი მოქმედებს კეთილსინდისიერად და არ არსებობს მის მოქმედებაში ეჭვის შეტანის საფუძველი ამ გარემოების

საწინააღმდეგო ფაქტის სათანადოდ დადასტურების გარეშე კეთილსინდისიერების პრეზუმფცია უარყოფადი პრეზუმფციაა და მისი მოქმედება გრძელდება მანამ, ვიდრე საწინააღმდეგო გარემოება არ დადასტურდება იმ მხარის მიერ, რომლის წინააღმდეგაც მოქმედებს იგი. აპელანტმა ვერ მიუთითა ასეთ გარემოებაზე და იმ მტკიცებულებაზე, რომელიც დაადასტურებდა, რომ ტვირთის შემომწმებელი პირი იყო არაკეთილსინდისიერი და იგი რაიმე სხვა ქვენაგრძნობებით მოქმედებდა. შესაბამისად, დადგენილად უნდა ჩაითვალილიყო, რომ ტვირთის გახსნის დროს მისმა მიმღებმა კომპიუტერი მართლაც დაზიანებული ნახა და შეფუთვა არასაკმარისი იყო.

გარდა აღნიშნულისა, სააპელაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის (შემდგომში - „სკ“-ის) სპეციალური ნორმით, კერძოდ 699 II მუხლით, რომლითაც გათვალისწინებული გადამზიდველის პასუხისმგებლობის გამომრიცხველი არც ერთი გარემოება წინამდებარე საქმეში არ დადგინდა, რაც მართებულად უნდა შეფასდეს.

მიუხედავად ამისა, სააპელაციო სასამართლომ გადამზიდველის პასუხისმგებლობის ფარგლები შემოსაზღვრა სკ-ის 412-ე მუხლით განსაზღვრული ზიანის დადგომის „წინასწარ სავარაუდოების ელემენტით“ და განმარტა შემდეგი, რომ მოსარჩელის მიერ მოთხოვნილი თანხა არ შეიძლება ჩაითვალოს იმ ოდენობად, რომელიც მოვალისათვის წინასწარ იყო სავარაუდო. ამდენად, შეუძლებელია მოვალისათვის ცნობილი ყოფილიყო, რომ ნივთის ღირებულება ზედნადებში დაფიქსირებულ თანხას 10-ჯერ აღემატებოდა (ასეთ შემთხვევაში ალბათ გაცილებით მეტ სიფრთხილეს გამოიჩენდა გადამზიდველი). სააპელაციო პალატამ ჩათვალა, რომ მხოლოდ მითითებული თანხა შეიძლება ჩაითვალოს იმ ზიანის ოდენობად, რომელიც მოვალისათვის წინასწარ იყო სავარაუდო ანუ 300 ევრო.

საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, სკ-ის 412-ე მუხლი, ერთი მხრივ უზრუნველყოფს შესაბამისი ფაქტობრივ-სამართლებრივი წინაპირობების არსებობისას ზიანის ანაზღაურების

შესაძლებლობას, ხოლო მეორე მხრივ ადგენს გარკვეულ შეზღუდვას, თუ რა სახის ზიანის ანაზღაურებაა დასაშვები. მითითებული ნორმის თანახმად, ასეთად მიიჩნევა მხოლოდ ის ზიანი, რომელიც მოვალისათვის წინასწარ იყო სავარაუდო და წარმოადგენს ზიანის გამომწვევი მოქმედების უშუალო შედეგს. კანონის ამგვარი დანაწესი განპირობებულია იმით, რომ ასანაზღაურებელი ზიანის ოდენობა არ გასცდეს მხარეთა ურთიერთობაში გონივრული წინდახედულობის ფარგლებში მოსალოდნელი ზარალის ოდენობას და დაზარალებული მხარის ინტერესების დაცვისას არ მოხდეს ზიანის მიმყენებლისათვის არათანაზომიერი მატერიალური პასუხისმგებლობის დაკისრება.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ საპელაციო პალატამ სწორად განსაზღვრა სადავო მოძრავი ნივთების დაზიანებით მიყენებული ზიანის ოდენობა და ასეთად ჩათვალა გადასაზიდი ნივთების ის ღირებულება, რომელიც მოსარჩელემ ნივთის გადაზიდვამდე დააფიქსირა, რადგან სწორედ აღნიშნული ოდენობა წარმოადგენდა მოპასუხისათვის სავარაუდო ზიანის ფარგლებს.

III. კომენტარი

ზემოთ წარმოდგენილი სასამართლოს არგუმენტაცია და გადანყვეტილება არსებითად სწორია, თუმცა მეტი სიცხადისთვის მართებული იქნება თუ შევაფასებთ კასატორის პოზიციასაც, რომელიც გარკვეულწილად საკასაციო სასამართლოს მხრიდან იგნორირებულ იქნა. კერძოდ, კასატორი უთითებდა შემდეგ გარემოებაზე - რადგან კანონი ითვალისწინებს გადამზიდველის ვალდებულებას, რომ მას შეიძლება დაეკისროს გადაზიდვის დროს ნივთის დაზიანების შედეგად მთლიანად გაუფასურების შემთხვევაში ზიანის ანაზღაურება, ამიტომ აღნიშნული ნიშნავს ახალი ნივთის შექმნას და მისი ღირებულების ანაზღაურებას. ამ არგუმენტაციით კასატორი რეალურად უთითებს სკ-ის 693-ე II მუხლის „ა“ პუნქტზე, რომლის თანახმადაც ტვირთის დაზიანების შედეგად მისი მთლიანად გაუფასურების შემთხვევაში გადა-

მზიდველმა იმ ოდენობით უნდა აანაზღაუროს ზიანი, რა ოდენობითაც მისი ანაზღაურება ტვირთის დაკარგვისას მოუწევდა, ხოლო ამ უკანასკნელ შემთხვევაში გამოიყენება სკ-ის 692 I მუხლით დადგენილი რეგულაცია, რომლის მიხედვით, ზიანის ანაზღაურება გამოითვლება ტვირთის გადაცემის ადგილსა და დროს მოქმედი ტვირთის ფასის შესაბამისად.

აქედან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლოს მიერ მითითებული სიტყვები - „ნივთის გადაზიდვამდე დაფიქსირებული თანხის ოდენობა“ წარმოადგენს ზემოთ ხსენებულ „ტვირთის გადაცემის ადგილსა და დროს მოქმედი ტვირთის ფასს.“ შესაბამისად, კასატორი ახლადმეძენილი ნივთის ღირებულებას არასწორად მიიჩნევდა მოვალისთვის წინასწარ სავარაუდო ზიანად, თუმცა საკასაციო სასამართლოს აღნიშნული ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობის საკითხი სკ-ის 692-ე მუხლის კონტექსტში არ აქვს დასაბუთებული და შეფასებული.

გიორგი მელაძე

▶ 3 – 5/2020

ფულადი ვალდებულების შეუსრულებლობით დამდგარი მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურება

1. ფულადი ვალდებულების შეუსრულებლობით დამდგარი მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურების მტკიცების საგანში შემავალი გარემოება არა ფულის მსყიდველობაუნარიანობაზე მითითება, არამედ მისი გამოყენებით კონკრეტული შემოსავლის მიღების განზრახვის დადასტურებაა.

2. წმინდა ეკონომიკური დანაკარგი თავისი არსით არის „სუფთა“ ქონებრივი ზიანის აღმნიშვნელი ტერმინი, რის გამოც მისი აღრევა მიუღებელი შემოსავლის ცნებასთან არ არის მართებული.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)